

Hitteplan Gemeente Bunschoten

Verantwoording

Titel	Lokaal hitteplan gemeente Bunschoten
Opdrachtgever	Gemeente Bunschoten en Provincie Utrecht
Projectleider	Edwin van der Strate (TAUW)
Auteur(s)	Marieke van der Linde – van Persie (TAUW), Esther Snepvangers (TAUW)
Aantal pagina's	15

Colofon

Gemeente Bunschoten	Provincie Utrecht
Stadsspui 1	Archimedeslaan 6
3752 CL Bunschoten-Spakenburg	3584 BA Utrecht
Postbus 200	Postbus 80300
3750 GE Bunschoten-Spakenburg	3508 TH Utrecht
T +31 33 29 91 41 1	T +31 30 25 89 11 1
	E info@provincie-utrecht.nl

Beste lezer,

Voor u ligt het lokaal hitteplan van de gemeente Bunschoten. Hierin kunt u lezen hoe verschillende partners in het sociaal domein met elkaar samenwerken om perioden van hitte goed door te komen. Dat is nodig, want het wordt steeds warmer.

Een hitteplan heeft als doel om hittestress die mensen in hete periodes ervaren te verminderen. Hierbij is speciale aandacht voor mensen met een zwakkere gezondheid. Hite kan namelijk een grote impact op de gezondheid hebben. Denk aan concentratieproblemen, duizeligheid en flauwvallen. Om hittestress te voorkomen wordt geadviseerd om voldoende water te drinken en uzelf, en anderen, koel te houden. Dit is extra belangrijk bij kwetsbaren, zoals ouderen.

De provincie Utrecht heeft als ambitie gesteld dat elke Utrechtse gemeente in 2023 een lokaal hitteplan heeft opgesteld. Als gemeente Bunschoten werken we daar graag aan mee. Zo zorgen we er samen met onze partners voor dat kwetsbare inwoners zo min mogelijk last krijgen van toenemende hitte.

Peter van Asselt

Wethouder volksgezondheid gemeente Bunschoten

Inhoud

1. Introductie	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Wat is een lokaal hitteplan?	4
1.3 Doelstellingen	5
1.4 Organisatie lokaal hitteplan	5
1.5 Doorlopen proces	6
2. Analyse huidige situatie hittestress	7
3. Crisismaatregelen hittegolf	8
3.1 Algemene afspraken	8
3.2 Voorbereidingsfase.....	9
3.3 Voorwaarschuwingfase	11
3.4 Waarschuwingfase.....	13
3.5 Monitoring en evaluatie	14
3.6 Preventie, kennisontwikkeling gedragsbeïnvloeding	0

1. Introductie

1.1 Inleiding

Door de versterkte klimaatverandering kunnen we steeds meer extremen in het weer – waaronder hitte - verwachten in Nederland. Hittegolven komen steeds meer voor, ook in gemeente Bunschoten. Tijdens hete perioden heeft een groot deel van de mensen last van hittestress. Hittestress heeft invloed op onze gezondheid en leidt in sommige gevallen zelfs tot sterfte. Het CBS heeft berekend dat tijdens de laatste hittegolf van 2020 in Nederland 400 mensen in 1 week extra zijn overleden.

De gezondheidsklachten zijn onder andere hoofdpijn, vermoeidheid, concentratieproblemen en daarnaast kan hitte bestaande gezondheidsklachten verergeren. Vooral kwetsbare mensen als zieken, ouderen en jonge kinderen kunnen last krijgen van hitte. Onze leefgebieden en gebouwen zijn vaak niet hittebestendig, waardoor hittestress nog heviger wordt ervaren. Niet alleen mensen ervaren de gevolgen, ook dieren, de natuur en voedsel- en watervoorzieningen kunnen eronder lijden als er niet op tijd maatregelen worden genomen.

Om meer aandacht voor de hitteproblematiek te krijgen is in 2006 het Nationaal Hitteplan opgesteld in samenwerking tussen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), het Nederlandse Rode Kruis, ActiZ en GGD-Nederland. Het Nationaal Hitteplan maakt maatschappelijke organisaties en inwoners alert op de aankomende periode van hitte.

De provincie Utrecht streeft ernaar dat alle gemeenten in de provincie Utrecht in 2023 over een lokaal hitteplan beschikken. De provincie Utrecht wil dit proces graag faciliteren en heeft gemeenten daarom de mogelijkheid geboden hen te ondersteunen bij het opstellen van een lokaal hitteplan. De gemeente Bunschoten is een van de gemeenten die start met een hitteplan.

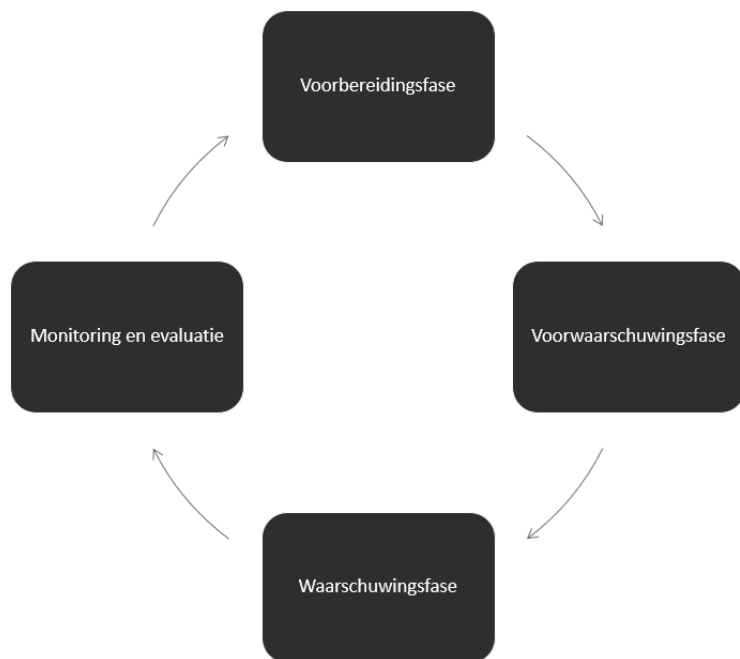
Dit hitteplan is een plan van aanpak met crisismaatregelen voor tijdens een hittegolf. De focus ligt hierbij op de gezondheid van de meest kwetsbare mensen in gemeente Bunschoten. Dit plan is opgesteld door adviesbureau TAUW.

1.2 Wat is een lokaal hitteplan?

Het lokaal hitteplan is een uitwerking van het nationaal hitteplan. Het plan richt zich op de voor hitte meest kwetsbare mensen en op het functioneren van individuele verzorgers, professionals, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties tijdens perioden van hitte. Het document helpt professionals bij het verkrijgen van achtergrondinformatie en bij de uitvoering van hun rol tijdens een hitte periode.

In het lokaal hitteplan worden verschillende fasen onderscheiden. Figuur 1 geeft de cyclus weer.

Figuur 1: weergave fasen lokaal hitteplan

De voorbereidingsfase vindt meestal plaats tussen maart en mei. Tijdens deze fase vindt afstemming en voorbereiding plaats met alle betrokken organisaties. In de voorwaarschuwingfase worden de laatste voorbereidingen getroffen. In deze fase kán het al heet worden en kán het nationaal hitteplan actief worden. Het nationaal hitteplan van het RIVM kan ook geactiveerd worden wanneer het heet is. De waarschuwingfase vindt plaats tijdens een hittegolf. Hiermee is het plan actief en wordt van de betrokken organisaties verwacht dat zij zich inzetten. De evaluatiefase vormt de brug naar het volgende jaar, waarin dezelfde fasen worden doorlopen.

1.3 Doelstellingen

Het hoofddoel van het lokaal hitteplan is het beheersen van gezondheidsrisico's van aanhoudende hitte. Om deze doelstelling te behalen zijn verschillende doelen geformuleerd:

- Het voorkomen, beperken en aanpakken van hitte gerelateerde gezondheids- en welzijnsproblemen, ziekte en sterfte, en het bevorderen van zelfredzaamheid en samenredzaamheid.
- Het beschrijven van rollen en taken voor gemeente, GGD en andere lokale (maatschappelijke) organisaties op het moment dat het Nationaal Hitteplan wordt geactiveerd, zodat kwetsbare inwoners tijdens hitteperioden worden bereikt.
- Het bieden van een platform voor kennis- en ervaringsuitwisseling van betrokken lokale organisaties, met als doel het verbeteren van de zorg voor kwetsbare bewoners in de gemeente.
- Het bieden van concrete maatregelen die gezondheidsrisico's beperken op de juiste tijd en plaats en passend bij de verschillende doelgroepen.

Het zoveel mogelijk versterken van de doelgroepen zelf, wat betreft kennis en zelfredzaamheid.

1.4 Organisatie lokaal hitteplan

Om te komen tot een lokaal hitteplan dat zowel aansluit bij het Nationaal Hitteplan als bij de gemeente Bunschoten zijn de volgende stakeholders betrokken:

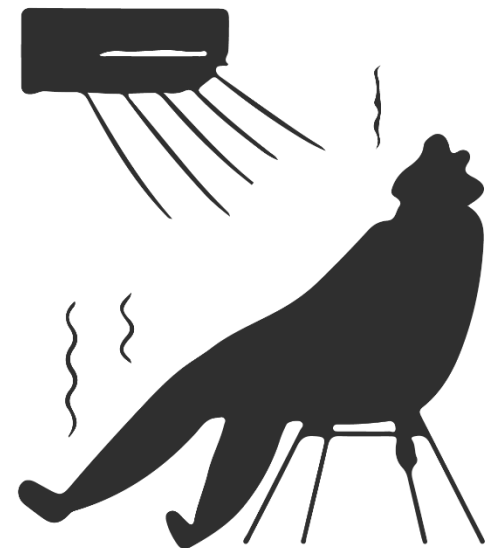
- Gemeente Bunschoten
- Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD) regio Utrecht
- Noodhulporganisatie Het Rode Kruis
- Woningcorporaties
- Zorgprofessionals
- Welzijnsorganisaties

1.5 Doorlopen proces

Provincie Utrecht en TAUW hebben een aanpak geformuleerd voor het opstellen van dit hitteplan. Tijdens een startoverleg met de gemeente Bunschoten is dit proces toegelicht. TAUW heeft vervolgens op basis van een eerste lijst van stakeholders van de gemeente deze stakeholders uitgenodigd voor een digitale bijeenkomst. De bijeenkomst vond plaats op 4 juli 2022.

Tijdens een online bijeenkomst zijn samen met stakeholders de bouwstenen geformuleerd voor het lokaal hitteplan. Daarbij lag de nadruk op het formuleren van de rollen van stakeholders. Bij het formuleren van acties is onderscheid gemaakt tussen acties voor de korte en lange termijn. Deze acties zijn verwerkt in het lokale hitteplan dat voor u ligt.

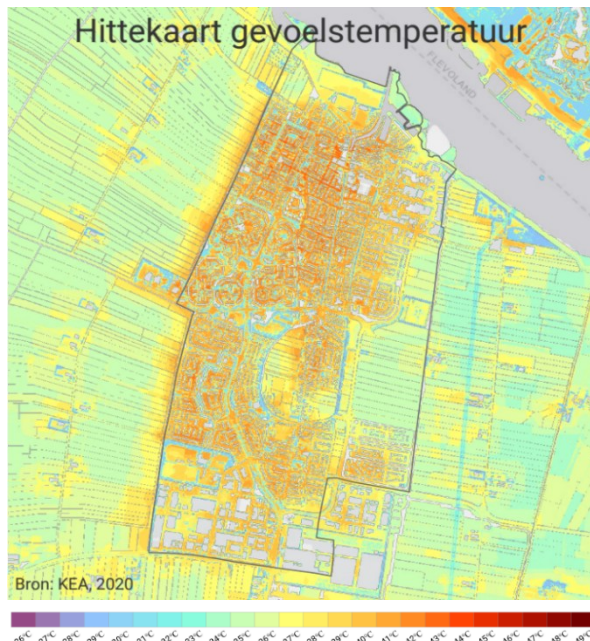
Voor nu is ervoor gekozen om een hitteplan op te stellen waarbij specifiek aandacht is voor kwetsbare ouderen. Dit hitteplan kan naar behoefte geëvalueerd en uitgebreid worden.

2. Analyse huidige situatie hittestress

De gemeente Bunschoten ligt in het noordoosten van de provincie Utrecht. De gemeente bestaat uit een groot landelijk gebied met als grootste kern Bunschoten-Spakenburg. De gemeente bestaat uit twee officiële woonplaatsen: Bunschoten-Spakenburg en Eemdijk. Daarnaast zijn er twee buurtschappen: Bonte Poort en Zevenhuizen, beide aan de oostkant van de gemeente. De kern Bunschoten-Spakenburg is de warmste plek in de gemeente, zoals te zien is in figuur 2. In de gemeente wonen circa 22.000 mensen.

Volgens de eenzaamheidskaart opgesteld door het RIVM wonen er in de gemeente Bunschoten 110 ernstig eenzame 75-plussers (peiljaar 2022). Deze wonen, zoals te zien in figuur 3, vooral in het noordwesten van Bunschoten-Spakenburg. De kaart maakt geen onderscheid tussen ouderen die thuis wonen en ouderen die in een zorginstelling verblijven.

Figuur 2: hittekaart gevoelstemperatuur gemeente Bunschoten

2.1 Klimaatadaptatie

Hitte gaat natuurlijk verder dan gezondheid. In de gemeente zijn momenteel gratis adviesgesprekken met de klimaatadaptatiecoaches beschikbaar. Een subsidieregeling voor groene daken voor bedrijven en particulieren is in ontwikkeling. Ook wordt er gewerkt aan een klimaatadaptatieplan. Vanwege de scope zijn de aspecten gebied en gebouw (nog) niet opgenomen in dit hitteplan.

Figuur 3: eenzaamheidskaart gemeente Bunschoten

3. Crisismaatregelen hittegolf

Dit hoofdstuk biedt een overzicht aan afspraken naar de verschillende fasen die bij een hittegolf in gang gezet worden.

3.1 Algemene afspraken

Het RIVM heeft een aantal basisregels opgesteld om (de gevolgen van) hittestress te beperken. De hieronder opgesomde basisregels worden in acht genomen door de samenwerkingspartners.

De basisregels

Drink voldoende

Drink water of thee. Ook als u geen dorst heeft, want senioren hebben minder dorstgevoel. Matig het gebruik van alcohol.

Houd uzelf koel

Blijf in de schaduw en beperk lichamelijke inspanning in de middag (tussen 12:00 en 18:00 uur).

Houd uw woning koel

Houd de zon en warmte zoveel mogelijk buiten de woning, bijvoorbeeld met zonwering ventilator of airconditioning.

Zorg voor elkaar

Let bij warm weer extra op mensen in uw omgeving die misschien uw hulp kunnen gebruiken

Medicijnen en hitte

Medicijnen kunnen bij hitte tot gezondheidsklachten leiden als de water- en zouthuishouding in het lichaam wordt verstoord. Dit kan leiden tot uitdroging, weinig zweten en onwel worden.

Figuur 4: de basisregels bij hitte (RIVM)

Herken de signalen

In onderstaande afbeelding zijn de drie meest voorkomende hitte gerelateerde gezondheidsproblemen genoemd. De symptomen worden toegelicht, net als de acties die men kan ondernemen om het probleem te verkleinen. Samenwerkingspartners worden geacht op deze signalen te letten en actie te ondernemen bij herkenning van de signalen.

Oververhitting

Hoe herken je het?

- Vermoeidheid
- Concentratieverlies overdag
- Hoofdpijn
- Duizeligheid
- Spierpijn
- Opgezwollen enkels (oedeem)
- Jeukende blaasjes

Wat doe je:

Drink voldoende water, thee of koffie, ook als je geen dorst hebt. Doe rustig aan. Een voetenbad kan helpen tegen oververhitting en opgezwollen enkels. *Neem contact op met de huisarts als de klachten erger worden.*

Hitte-uitputting

Hoe herken je het?

- Flauwvallen
- Kramp
- Snelle hartslag
- Hevig zweten
- Een bleke huid

Wat doe je:

Stop met wat je aan het doen bent en zoek een koele plek. Drink voldoende water of sportdrank in kleine slokjes. Koel je lichaam: neem een koude douche of met natte doeken. *Als de klachten niet minder worden, waarschuw dan een arts.*

Hitteberoerte

Hoe herken je het?

- Verhoogde lichaamstemperatuur van meer dan 39 graden.
- Rode huid
- Meestal geen zweet
- Stuiptrekkingen
- Hoge hartslag
- Bewustzijnsverlies
- Misselijkheid

Een hitteberoerte is levensbedreigend!

Bel 112 en volg de aanwijzingen van de hulpdiensten.

Figuur 5: aanpak bij oververhitting, hitte-uitputting en hitteberoerte (RIVM)

3.2 Voorbereidingsfase

De voorbereidingsfase geldt van begin maart tot en met mei. In deze fase ligt de focus op:

- Het verwerken van de evaluatie van vorig jaar;
- Het 'up-to-date' brengen van de kennis en actualiteiten rondom hittestress;
- Het 'up-to-date' brengen van de contactgegevens van de aangesloten partners en het uitbreiden van het netwerk;

Onderstaande tabel geeft de afspraken voor deze fase weer:

Organisatie	Rol/ Taak	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Actualiseren	Inventariseren en checken contactgegevens van alle betrokkenen bij het hitteplan en mailinglijst hittewaarschuwing	Controleren van bestaande contactgegevens en eventueel aanvullen met nieuwe partners	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek
Gemeente	Informeren	Publiceren lokaal hitteplan van dit jaar	Op de website van gemeente Bunschoten (www.bunschoten.nl)	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek
Gemeente	Onderzoeken	Kwetsbare groepen lokaliseren en actualiseren	In beeld brengen van de stedelijke gebieden in de gemeente waar ouderen zich bevinden	Algemeen publiek
Gemeente	Actualiseren	Overleggen met afdeling communicatie over (aanpassen) communicatiestrategie		Eigen organisatie
Gemeente	Organiseren	Communicatiemateriaal opstellen en verspreiden onder partners	Doelgroep specifieke flyer opstellen en verspreiden onder partners	Eigen organisatie
Gemeente	Onderzoeken	Noodlocaties inventariseren		Maatschappelijke organisaties en Algemeen publiek
Gemeente GGD Rode Kruis	Actualiseren	Kennisupdate over de impact van hitte	Informatie over hitte en gezondheid op de site actualiseren, nieuwsbericht en/of persbericht schrijven of actualiseren, sociale mediakanalen updaten	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek
Gemeente	Actualiseren	Actualiseren lokaal hitteplan	Verwerken aanbevelingen evaluatie van vorig jaar	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek

Organisatie	Rol/ Taak	Wat	Hoe	Doelgroep
GGD	Actualiseren	Mailinglijst voor hittewaarschuwing controleren en actualiseren (niet elk jaar)	Controleren van bestaande mailadressen, eventueel aanvullen met nieuwe organisaties en oproepen andere stakeholders voor aanmelding	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemene publiek
GGD	Actualiseren	Actualiseren van eigen middelen, waaronder de teksten bij de hittewaarschuwingen en communicatieberichten en verspreiden via mailinglijst hittewaarschuwingen	Controleren van teksten op actualiteit	Zorgketen en algemeen publiek
GGD	Informeren	Zorgen dat eigen medewerkers weten wat ze moeten doen als er hitteberichten verstuurd moeten worden	Informeren van eigen medewerkers	Zorgketen en algemeen publiek
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Informeren	Vorbereiden of scholing personeel		Eigen organisatie
Zorgaanbieders	Organiseren	Vorbereiden beeldzorg	Vorbereiden beeldzorg voor cliënten die zelfstandig zijn, maar wel ondersteuning nodig hebben	Zorgketen
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Informeren	Bewustwording creëren bij familie en mantelzorgers over inzet extra informele zorg in de zomerperiode	Familie en mantelzorgers informeren over extra zorgvraag tijdens zomerperiode	Zorgketen
Zorgaanbieders	Informeren	Hitteplan in eigen organisatie updaten en verspreiden		Eigen organisatie
Welijnsorganisatie Rode Kruis	Informeren	Vrijwilligers en mantelzorgers uitrusten met informatie over hitte	Verspreiden van flyers, informeren waar terecht met vragen	Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek
Woningcorporaties	Actualiseren	Actualiseren tips hitte op de website		Algemeen publiek

3.3 Voorwaarschuwingfase

De voorwaarschuwingfase loopt van juni tot en met augustus. De voorwaarschuwingfase vindt plaats wanneer er een grote kans is op een periode van vier of meer dagen met een temperatuur boven de 27°C. De voorwaarschuwingfase start met een voorwaarschuwingsbericht door het RIVM 1-2 dagen vóór de waarschuwingfase.

Daarom ligt de focus in deze fase op:

- De laatste voorbereidingen betreffende informatievoorziening en inslaan van materialen;
- Verspreiding van verkoelende en informatieve materialen onder de partners;
- Verspreiding preventieve mails en nieuwsbrieven onder de doelgroep;

Onderstaande tabel geeft de afspraken voor deze fase weer.

Organisatie	Rol	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Organiseren	Communicatiematerialen verzamelen en voorbereiden waar nodig	Doelgroep specifieke flyer uitprinten en verspreiden onder partners	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, eigen organisatie
Gemeente Rode Kruis	Informeren	Vorbereiding mogelijke inzet van werknemers	Inlichten van betrokken afdelingen, personeel, vrijwilligers en andere geïnteresseerden (bijvoorbeeld door middel van een workshop)	Eigen organisatie
Gemeente GGD Rode Kruis	Informeren	Doelgroep inlichten middels preventieve communicatie over een naderende periode van waakzaamheid	Brief, nieuwsbericht etc. of organisaties die in contact staan met doelgroep activeren	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties
GGD	Informeren	Informeren betrokken partners	Voorwaarschuwing doorsturen naar organisaties in de mailinglijst	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Informeren	Verspreiden informatie aan eigen personeel		Eigen organisatie

Organisatie	Rol	Wat	Hoe	Doelgroep
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Informeren	Signaleren en informeren van cliënten over symptomen hittestress, mogelijkheden zorg bij hitte en advies medicatie	Zorgverleners inzetten voor verspreiden informatie	Zorgketen en Algemeen publiek
Rode Kruis Welzijnsorganisatie Zorgaanbieders	Informeren	Mantelzorgers en vrijwilligers bewust maken van opkomende hete periode	Mantelzorgers en vrijwilligers mailen en flyer verspreiden	Algemeen publiek

3.4 Waarschuwingfase

De waarschuwingfase geldt wanneer het nationaal hitteplan wordt geactiveerd. Dit is meestal tijdens in hittegolf, maar dit kan ook zijn tijdens een langere periode van hitte. De waarschuwingfase kan in principe plaatsvinden van juni tot september.

Onderstaande tabel geeft de afspraken voor deze fase weer.

Organisatie	Rol	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Informereren	Nieuwsbericht en persbericht plaatsen		Algemeen publiek
Gemeente, GGD, Rode Kruis	Informereren	Communicatie via website en social media		Algemeen publiek
GGD	Informereren	Waarschuwingmail, inclusief informatiemateriaal, doorsturen naar contacten in mailinglijst		Zorgketen, Maatschappelijke organisaties, Algemeen publiek
GGD	Organiseren	Personeel inschakelen	Betrokken afdelingen informeren, Bereikbaarheid van teams regelen	Eigen organisatie
GGD	Informereren	Beantwoording van vragen van organisaties en individuele burgers		Algemeen publiek
Rode Kruis	Organiseren	Inzetten vrijwilligers om contact te leggen met kwetsbare mensen		Algemeen publiek
Gemeente Zorgaanbieders	Informereren	Doelgroep bereiken met tips en advies over wat te doen tijdens hitte	Flyer verspreiden onder ouderen	Ouderen
Zorgaanbieders	Organiseren	Zorg aanpassen aan hitte	Extra douchebeurten plannen, extra vocht aanbieden, vroeger beginnen met werk, cliënten luchtig kleden, ventileren	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties
Zorgaanbieders	Organiseren	Extra controle van cliënten op ventilatie, hydratatie, energieregulatie en medicatie gebruik		Algemeen publiek
Woningcorporaties	Informereren	Informatiemateriaal en waarschuwing communiceren via website, social media en nieuws- en persbericht		Algemeen publiek

3.5 Monitoring en evaluatie

De evaluatiefase start aan het einde van de zomer en vindt plaats tussen eind september en oktober.

In deze fase ligt de focus op:

- Het ophalen van ervaringen en bevindingen bij de partners en de doelgroep (met behulp van de partners) over de gevoerde maatregelen van de afgelopen zomer;

- Het gezamenlijk bespreken van de ervaringen en bevindingen van de uitrol van het lokaal hitteplan. Het zoeken van verbeteringen in het proces, communicatie uitingen staat centraal;
- Beoordelen of het bestaande netwerk uitgebreid moet worden.

Onderstaande tabel geeft de afspraken voor deze fase weer:

Organisatie	Rol	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Onderzoeken	Informatie ophalen bij partners over adviezen voor verbeteringen	Enquête naar partners uitzetten	Aangesloten partners
Gemeente	Onderzoeken	Beoordelen opgehaalde informatie	Analyse uitvoeren op de opgehaalde informatie en advies opstellen voor verbeteringen	-
Gemeente	Informeren	Communiceren bevindingen evaluatie met partners en ophalen feedback op de evaluatie	Evaluatie bespreken tijdens een bijeenkomst	Aangesloten partners
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Onderzoeken	Evalueren hitte aanpak met cliënten	In gesprek of middels een enquête onder cliënten	Zorgketen, Maatschappelijke organisaties

3.6 Preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding

De acties die vallen onder preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding zijn acties die gelden voor de lange termijn en/of een langere doorlooptijd hebben dan de acties uit de vorige fasen.

Onderstaande tabel geeft de afspraken over preventie, kennisontwikkeling en gedragsbeïnvloeding weer:

Organisatie	Rol	Wat	Hoe	Doelgroep
Gemeente	Onderzoeken	Koele plekken in kaart brengen		Algemeen publiek
Gemeente	Onderzoeken	Connectie met gebouw en gebied versterken		Algemeen publiek
Zorgaanbieders Welzijnsorganisatie	Onderzoeken	Kritisch onderzoeken naar welke zorg noodzakelijk is en welke zorg afgeschaald kan worden in periodes van hitte		Zorgketen